

(бубни). Це здатність шукати сенс поза усталеними культурними сценаріями, що і стає центральною ідеєю твору.

Можна сказати, що картосимволіка у «Shape of My Heart» функціонує як ретельно вибудована система алюзій. Кожна масть несе прихований культурний код: трефи – насильство, піки – війна, бубни – меркантильність, черви/серце – очікувана сентиментальність. Стінг, цілеспрямовано включає впізнавані елементи з попередніх культурних джерел. Натомість у рефрені стверджується, що жодна з цих форм не вміщає внутрішнього світу героя. Алюзії у музичному творі підкреслюють, що особистість не можна звести до одного шаблону. Жоден культурний чи соціальний зразок не здатен повністю її визначити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Genette, G. (1997). *Palimpsests: Literature in the second degree*. University of Nebraska Press.
2. Ingham, M. (2022). *The intertextuality and intermediality of the Anglophone popular song*. Cambridge Scholars Publishing.
3. Kristeva, J. (1980). *Desire in language: A semiotic approach to literature and art*. Columbia University Press.
4. Kaplan, S. L. (1978). *The Encyclopedia of Tarot*. U.S. Games Systems.
5. Sting & Miller, D. (1993). *Shape of my heart [Song]*. On Ten Summoner's Tales. A&M Records.
6. Wragg, J. (2022). Playing with medium: Intertextuality and phonomatic transformation. *Popular Music*, 41(1), 97–111. <https://doi.org/10.1017/S0261143021000659>
7. Ярема, О. Б. (2017). Кросдисциплінарність явища алюзії. Вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія», 31(2), 141–143.

Онацький В. Ю.

*КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
(Харків, Україна)*

ФАКТЧЕКІНГ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У сучасному інформаційному суспільстві розвиток критичного мислення є однією з ключових компетентностей, необхідних для успішного навчання та професійної діяльності. У викладанні іноземної мови цей напрям набуває

особливої актуальності, оскільки освіта дедалі частіше поєднується з формуванням медіаграмотності та інформаційної культури здобувачів.

У процесі навчання важливу роль відіграє розвиток медіаграмотності як складової критичного мислення. UNESCO наголошує, що медіа- та інформаційна грамотність є базовою компетентністю для громадян XXI століття, оскільки дозволяє безпечно та відповідально взаємодіяти з інформаційним середовищем (Grizzle et al., 2013). Інтеграція таких підходів у викладання іноземної мови сприяє формуванню не лише мовної, але й соціально відповідальної особистості.

Згідно з підходами до критичного мислення, запропонованими Р. Полом і Л. Елдер, критичне мислення передбачає здатність аналізувати, оцінювати та аргументовано інтерпретувати інформацію на основі логічних критеріїв (Paul, Elder, 2019). У контексті уроків іноземної мови це означає, що студенти мусять не лише перекладати або розуміти текст, але й ставити до нього запитання: хто є автором, з якою метою створено матеріал, які джерела використано та чи є інформація упередженою.

Ефективним інструментом розвитку критичного мислення є робота з автентичними текстовими матеріалами, такими як статті та новини англійською мовою. Такі матеріали забезпечують одночасний розвиток мовних і когнітивних навичок: здобувачі опановують сучасну лексику, знайомляться з різними стилями публіцистичного мовлення та вчать розуміти складнішу, формальну побудову речення. Водночас аналіз новин підштовхує до глибшого опрацювання змісту, що передбачає вміння визначати головну ідею тексту, відрізняти реальні факти від думок, а також оцінювати достовірність інформації.

Дослідження проведене групою вчених із Стенфордського університету показує, що здобувачі освіти різної вікової категорії часто мають труднощі з оцінюванням достовірності онлайн-джерел та відрізнянням надійної інформації від маніпулятивної (Wineburg et al., 2018). Окремої уваги заслуговує розвиток

навичок фактчекінгу як практичного інструменту критичного мислення. Фактчекінг передбачає систематичну перевірку інформації за допомогою надійних джерел, аналіз походження новини та виявлення можливих маніпуляцій.

Актуальність цієї теми зумовлена не тільки цифровою епохою, в якій ми живемо, але й особливістю типових підручників, які часто використовуються викладачами іноземної мови. Є багато випадків, в яких такі тексти можуть бути недостовірними. Наприклад, інформація з поданих в них автентичних матеріалах, може швидко застарівати та ставати не релевантною. Також, укладачі цих підручників є людьми, і, свідомо чи несвідомо, вони можуть надавати інформацію стосовно історичних, соціальних, екологічних й інших важливих тем у не об'єктивному світлі. Дуже часто, з метою адаптувати новинні статті під вікові особливості або рівень знань студентів, інформація може бути скороченою за рахунок відкидання важливих деталей або незручних фактів.

Вищеперераховані недоліки підручників можуть бути використані з дидактичною метою розвитку навичок фактчекінгу. Це може бути реалізовано через спеціальні вправи, в яких здобувачі освіти перевіряють сумнівні твердження, визначають достовірність новинних повідомлень за допомогою пошуку першоджерела інформації та порівняння кількох новинних джерел та аналізу мовних ознак дезінформації (емоційно забарвлена лексика, відсутність посилань, сенсаційні заголовки) (MediaSapiens, 2017).

Ефективним підходом є використання відкритих фактчекінгових платформ, таких як *Stopfake.org*, *Snopes* або *FactCheck.org*, які дозволяють студентам працювати з реальними прикладами дезінформації. Типова стаття на цих сайтах вміщує приклад маніпулятивної новини, ознаки її маніпулятивності, посилання на перевірені ресурси, які надають об'єктивну точку зору на ту саму інформацію. Це не лише формує практичні навички перевірки інформації, але й підвищує рівень зацікавленості та розширює словниковий запас через опрацювання іншомовних джерел (Вальорска, 2020). Після ознайомлення студентів з цими веб-сайтами, їх

можна заохочувати до самостійного використання стратегій фактчекінгу: перевірки автора та джерела, аналізу дати публікації, пошуку підтвердження інформації в кількох незалежних джерелах, а також використання зворотного пошуку зображень. Такі навички сприяють формуванню інформаційної відповідальності та здатності протистояти маніпуляціям у медіапросторі.

Крім того, ефективними є інтерактивні методи навчання: дискусії, дебати, аналіз кейсів та проєктна робота. Вони дозволяють здобувачам не лише аналізувати тексти, але й формувати власну аргументовану позицію іноземною мовою, що значно підвищує рівень комунікативної компетентності та автономності навчання.

Отже, використання новинних статей у поєднанні з елементами фактчекінгу у процесі навчання іноземної мови є потужним інструментом розвитку критичного мислення. Воно поєднує мовну практику з формуванням навичок аналітичного мислення, інформаційної грамотності та здатності розпізнавати фейки, що є необхідним у сучасному цифровому суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вальорска, М. А. (2020). *Діпфейк та дезінформація: практичний посібник*. Академія української преси; Центр Вільної Преси. URL: https://www.aup.com.ua/uploads/DEEPFAKES_FNF_AUP_2020.pdf
2. Grizzle, A., Moore, P., Dezuanni, M., et al. (2013). *Media and information literacy: Policy and strategy guidelines*. UNESCO.
3. MediaSapiens. (2017, May 24). *Бути медіаграмотним: десять необхідних компетентностей*. ms.detector.media. <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/18961/2017-05-24-buty-mediagramotnym-desyat-neobkhidnykh-kompetentnostey/>
4. Paul, R. & Elder, L. (2019). *The Thinker's Guide to Scientific Thinking: Based on Critical Thinking Concepts and Principles*. Lanham: Rowman & Littlefield. <https://doi.org/10.5771/9781538133842-61>.
5. Wineburg, S., Breakstone, J., McGrew, S., & Ortega, T. (2018). Why Google Can't Save Us. In: Zlatkin-Troitschanskaia, O., Wittum, G., Dengel, A. (eds) *Positive Learning in the Age of Information*. Springer VS, Wiesbaden. https://doi.org/10.1007/978-3-658-19567-0_13